

Izterjava ... po gospodarskem sodišču

Pri gospodarskih organizacijah se je precej močno udomačila negativna praksa. Zelo pogosto v medsebojnih ekonomskih odnosih uporabljajo gospodarsko sodišče. O tem prepričljivo pričča statistika o delu gospodarskih sodišč. Poglemo nekoliko dejstev.

Porast gospodarskih sporov

V prvih treh mesecih letošnjega leta so vsa sodišča prve stopnje prejela 78.619 tožb — dvakrat več kakor v lanskem ustreznem obdobju. Toda to se ne dogaja samo letos. Število gospodarskih sporov raste iz leta v leto:

leto	število gospodarskih sporov
1950	61.085
1951	99.974
1952	119.151
1953	112.924
1954	181.702
1955	253.319

Glede na to, kako so se stvari začele razvijati letos, lahko skromno pričakujemo, da se bo število gospodarskih sporov dvignilo na 300.000!

Veriga upnikov in dolžnikov

Predmet največjega števila sporov so terjatve upnikov, izterjevanje v določenem roku neodplačanih dolgov. Gospodarska organizacija, ki je zaradi prodaje blaga ali kakor koli drugače dosegla terjatve pri drugi gospodarski organizaciji, gre na sodišče, t. j. toži jo zaradi neizpolnjene obveznosti in šele tako lahko realizira svojo terjatev. To je najpogostejši primer.

Toda stvar ima svojo drugo plat. Ista organizacija, ki je nasproti nekemu upnik, je nasproti tretjemu — dolžnik. Ona je prav tako nekje kupila gorivo, surovine, kak stroj ali pa mora plačati kako uslugo. V verigi medsebojne gospodarske povezanosti, v kateri je vsak po eni strani kupec, po drugi pa prodajalec, nastaja tudi dolžniški odnos, v katerem je vsak upnik in dolžnik hkrati. Ker se obveznosti ne poravnajo v določenem roku — v 20 ali 30 dneh, — se stvar konča s tožbo pred sodiščem. Tako številne organizacije pridejo v položaj tožnika in — obtoženca.

Imamo dolgo verigo medsebojnih gospodarskih sporov. Letos se njihovo število približuje — 300.000!

Kam to pelje?

Medsebojno kreditiranje med gospodarskimi organizacijami je protizakoniko. To je v socialističnem gospodarstvu razumljivo, zlasti še, ker slednje uporablja kreditni mehanizem tudi kot obliko kontrole nad gibanjem gospodarstva. Določen kratek rok med prodajo blaga in njeno denarno realizacijo je seveda negotiben in ga je razumeti kot sestavni del plačilne tehnike, ne pa kot posojilo. Če pa se ta rok prekorači, in če veliko število gospodarskih organizacij tako postopa, se tako razvije stihijski, nekontrolirani kreditni odnos, ki je dokaj širok.

Poglejmo vrednosti sporov v posameznih letih:

1953	40,2 milijarde din (zaokr.)
1954	68,4 milijarde din
1955	102,5 milijarde din

To dejansko povečuje množino kreditov, ki dejavno pritiska na tržišče. To ljudje tudi neposredno povedo. Vzrok za vlaganje tožb — pravijo upniki — je v tem, da jim banka ne odpoveduje ali zmanjšuje kreditov, če vložijo tožbo proti dolžniku. — Takšno stanje se lahko zavleče tudi po tri mesece — ves čas, dokler traja sodni proces. Pa tudi dolžnik ima navidežno korist. Nekoliko mesecev lahko posluje s tujimi sredstvi. To stori povsem namenoma. To vidimo iz preprostega dejstva, da je bilo v letu 1955 od skupnega števila 208.000 denarnih zahtevkov zahtevih tožbe ugodeno v 192.000 primerih.

Ta množina kreditov, ki se poraja iz omenjene prakse, gospodarskih organizacij, pomeni v gospodarstvu anarhičen element s celo vrsto škodljivih posledic za skupnost in za posamezno organizacijo ter posameznika.

Dodatna posledica je huda obremenitev gospodarskih sodišč. To zahteva vedno več strokovnega in administrativnega osebja za gospodarska sodišča, kar je nepotrebno tratenje družbenega dela, strokovnega dela, katerega že tako primanjkuje.

Omenjeni pojav ima tudi to negativno stran, da pači vlogo gospodarskega sodišča. Namesto da bi se razvijalo kot potrebna ustanova, ki obravnava določene primere, ki so neoglbnj v pogojih blagovnega gospodarstva, se pri tej praksi gospodarsko sodišče spreminja v sestavno plačilno tehniko in nedovoljenega razširjanja kreditnih sredstev. Vse bolj se udomačuje pojav, da postaja sodni proces kanal ali faza v realizaciji terjatev.

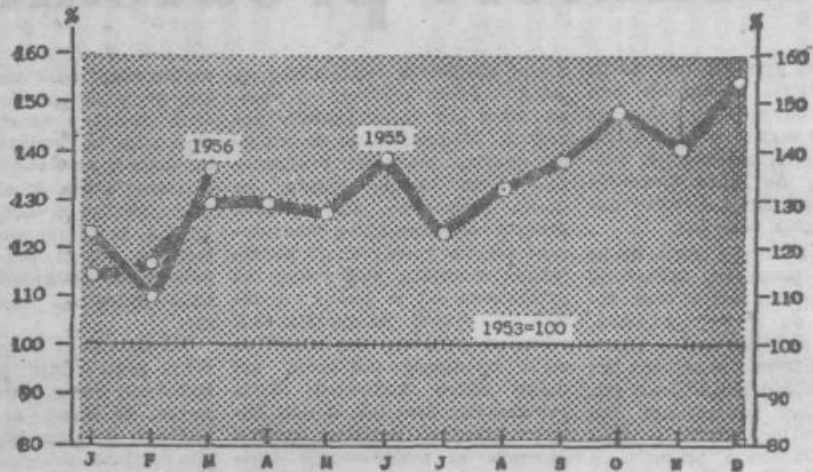
Vsekakor moramo upoštevati, da porast proizvodnje in prometa ter razvoj iniciative na podlagi ekonomsko-pravne individualnosti podjetij in zadržev neoglbnj porajajo pojav gospodarskih sporov in ustanovo gospodarskega sodišča, ki rešuje pravno te spore. Toda to mora imeti svojo mejo. Dejstva, ki smo jih navedli, in praksa, ki jih povzroča, pričajo o tem, da je ta meja več kakor prekoračena.

Škodljivi formalizem

Formalno se zdi, da nihče ni kriv. Podjetje je prodalo blago, sedaj pa ne more dobiti plačila. Podjetje potrebuje sredstva za nadaljnje poslovanje. Banka pa, ki vodi podjetju njegov račun, lahko ustavi kredite, ker podjetje ni »finančno v redu«. Če podjetje dolžnika toži, se s tem lahko opraviči pri banki. Po tej logiki je postalo »finančno v redu«.

Banka ima takisto prav. V svojem kreditnem sistemu ne sme tolerirati nekontroliranega kreditiranja gospodarskih organizacij. Družba ji je poverila to nalogo. Banka povsem razumljivo zahteva od podjetja, da v

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA V MARCU 1956

V marcu, ko vremenske ne-zgode niso povzročale proizvodnje in prometa takih težav kakor v februarju, je industrijska proizvodnja naglo porasla in dosegla za 2 odstotka višjo stopnjo od povprečne mesečne proizvodnje v letu 1955. V primerjavi s februarjem pa to povečanje znaša 23 odstotkov. Del tega porasta je nastal tudi zaradi večjega števila delovnih dni, kajti marec je imel dva delovna dneva več kakor februar. V obdobju januar — marec smo dosegli za 2 odstotka

večje proizvodnje kakor v prvem četrtletju lani.

V marcu so svojo proizvodnjo povečale vse industrijske dejavnosti. Te veje so: nafta z indeksom 93, gradbeni material 101, lesna industrija 97, živilska 96, tekstilna industrija 99. Po rezultatih v prvih treh mesecih je dosegla največji porast industrija papirja — 135, usnja in obutve — 117, gume 116 in kemična industrija — 114.

S porastom proizvodnje v marcu se je popravilo tudi razmerje proizvodnje v prvem četrtletju v primerjavi z lanskim letom. To razmerje je od skih vej še ni doseglo lanskega obsega proizvodnje v prvem četrtletju. Te veje so:

nafta z indeksom 93, gradbeni material 101, lesna industrija 97, živilska 96, tekstilna industrija 99. Po rezultatih v prvih treh mesecih je dosegla največji porast industrija papirja — 135, usnja in obutve — 117, gume 116 in kemična industrija — 114.

OSNOVNI INDUSTRIJSKI IZDELKI

Izdelek	Enota	Mesečno povprečje		Indeks
		januar — marec 1955	1956	
Elektroenergija	mil. kvh	349	372	107
Premog	tisoč ton	1239	1350	109
Metalurški koks	tisoč ton	56	65	116
Surova nafta	tisoč ton	21	22	105
Predelava nafte	tisoč ton	62	56	90
Surovo železo	tisoč ton	40	47	117
Surovo jeklo	tisoč ton	68	70	103
Valjano blago	tisoč ton	42	35	83
Elektrolitski baker	ton	1906	1540	80
Svinec	ton	6423	5475	85
Volto steklo	ton	2193	2728	125
Cement	tisoč ton	107	89	83
Zveplena kislina	ton	6264	6483	104
Umetna gnojila	tisoč ton	18894	18339	97
Kmetijski stroji	ton	1016	893	88
Tovornjaki	kosov	96	176	183
Rezan les	tisoč m ³	153	131	85
Bambažne tkanine	tisoč m ²	14403	13450	93
Volnene tkanine	tisoč m ²	2240	1793	80
Obutev	tis. parov	1249	1370	110
Jedilno olje	ton	3917	2879	74
Tobačni izdelki	ton	1424	1238	87

V PROIZVODNJI ZAPOSLENO OSEBJE

V marcu se je v primerjavi s februarjem leta 1956 število zaposlenih za 2 točki. V poslenega osebja povečalo za 2 točki. Največji porast se z januarja letos popolnoma beležili v eksploataciji gozdov. Spremenjeno.

Lj. Marković